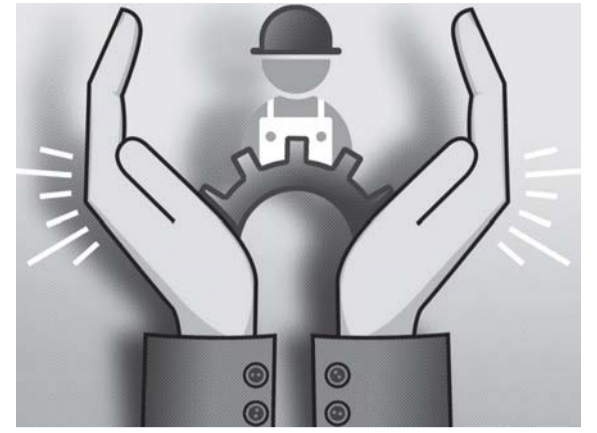

Що треба знати про оформлення пільгової пенсії?

У Львівську обласну професійну спілку працівників охорони здоров'я України часто звертаються медпрацівники, яким відмовляють в оформленні пенсії за шкідливі умови праці. Одна із причин – не проведена атестація робочих місць.

Усім учасникам трудових відносин має бути зрозумілим, що у кожного працівника повинно бути своє робоче місце, де необхідно створити нешкідливі та безпечні умови праці. Проте, як свідчить практика, і роботодавець, який повинен про це потурбуватися, і працівник, який має бути обізнаний щодо умов праці на своєму робочому місці, не завжди переймаються «усією цією бюрократією», особливо, якщо мова йде не про професії з «пільгових списків». Але працівник може отримати право на пенсію за віком на пільгових умовах, тільки якщо це буде належним чином підтверджено.

Головною метою атестації робочих місць за умовами праці є регулювання відносин між роботодавцем та працівниками щодо реалізації їхніх прав на охорону здоров'я і безпечні умови праці, пільги й компенсації за роботу в несприятливих умовах.

Атестація робочих місць є обов'язковою за наявності шкідливих та небезпечних умов. У всіх інших випадках це право роботодавця, а не його обов'язок. Однак проводити атестацію рекомендовано у будь-якому випадку, оскільки:

1) роботодавець не володіє спеціальними знаннями для самостійного визначення шкідливості та небезпечності умов праці;

2) непроведення атестації робочих місць може спричинити штрафи, призупинення роботи підприємства до усунення порушень у сфері охорони праці та кримінальну відповідальність.

Працівники на виробництві також мають бути зацікавлені в атестації робочих місць, тому що її проведення є правовою підставою надання на підприємстві компенсацій та гарантій для працівників із шкідливими і небезпечними умовами праці (доплат до заробітної плати, додаткових оплачуваних відпусток, спеціального харчування тощо).

Право на пенсію за віком на пільгових умовах незалежно від місця останньої роботи мають працівники, які зайняті повний робочий день.

Перелік робочих місць, виробництв, робіт, професій і посад, працівникам яким підтверджено право на пільги і компенсації, зокрема на пільгове пенсійне забезпечення, передбачене законодавством, підписує голова комісії за погодженням з профспілковим комітетом.

Він затверджується наказом по підприємству та зберігається протягом 50 років. Витяги з наказу додаються до трудової книжки працівників, професії і посади яких внесено до переліку.

Порушення термінів проведення атестації робочих місць за умовами праці (не більше 5 років) призводить до ненадання працівникам належних гарантій і компенсацій за шкідливі умови праці. Працівники мають право звернутися до суду і вимагати відшкодування матеріального і морального збитку.

За результатами атестації складається перелік:

- робочих місць, виробництв, робіт, професій і посад, працівникам яким підтверджено право на пільги і компенсації, передбачені законодавством;
- робочих місць, виробництв, робіт, професій і посад, працівникам яким пропонується встановити пільги і компенсації за рахунок коштів підприємства;
- робочих місць з несприятливими умовами праці, на яких необхідно здійснити першочергові заходи щодо їх поліпшення.

Одним з підтверджень права на отримання пільгової пенсії є Запис у трудову книжку

Перелік робочих місць, виробництв, робіт, професій і посад, працівникам яким підтверджено право на пільги і компенсації, зокрема, на пільгове пенсійне забезпечення, передбачене законодавством, підписується головою атестаційної комісії за погодженням з профспілковим комітетом й затверджується наказом по підприємству. Витяги з наказу додаються до трудової книжки працівників, професії і посади яких внесено до переліку. Матеріали атестації робочих місць є документами суворої звітності і зберігаються на підприємстві протягом 50 років.

Нагадаємо, що у ст. 62 Закону України «Про пенсійне забезпечення» від 5 листопада 1991 р. № 1788-XII передбачено, що основним документом, який підтверджує стаж роботи, є трудова книжка. Відповідно до п. 2.14. Інструкції про порядок ведення трудових книжок працівників, затвердженої спільним наказом Мінпраці, Міністерства юстиції України та Міністерства соціального захисту населення України від 29 липня 1993 р. № 58 (далі – Інструкція № 58), якщо працівник має право на пенсію за віком на пільгових умовах, запис у трудовій книжці робиться на підставі наказу, виданого за результатами атестації робочих місць, і має відповідати найменуванню Списків виробництв, робіт, професій, посад і показників, зайнятості в яких дає право на пенсію за віком на пільгових умовах. Показники, зазначені у цих Списках, обов'язково повинні бути підтверджені у Карті умов праці робочого місця за результатами атестації і можуть записуватися у дужках. Тобто, запис до трудової книжки може бути таким: «Підтверджено право на пенсію за віком на пільгових умовах за Списком № 1 виробництв, робіт, професій, посад і показників на підземних роботах, на роботах з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці, зайнятості в яких повний робочий день дає право на пенсію за віком на пільгових умовах, затвердженим постановою КМУ від 24 червня 2016 р. № 461 (Список № 1, розділ III підрозділ 1)».

До трудової книжки також вкладається витяг з наказу по підприємству, яким було затверджено перелік робочих місць, виробництв, робіт, професій і посад, працівникам яким підтверджено право на пільги і компенсації, зокрема на пільгове пенсійне забезпечення. Оскільки це витяг, а не копія наказу, то рекомендується завіряти наказ «згідно з оригіналом» та ставити підпис і печатку. Інструкція № 58 передбачає внесення запису про атестацію робочого місця лише тим працівникам, які мають право на пенсію на пільгових умовах за Списками виробництв, робіт, професій, посад і показників, зайнятості в яких дає право на пенсію за віком на пільгових умовах)

Надаємо вам для ознайомлення та застосування у роботі Список №1 і №2 у розділах «Охорона здоров'я

ЗАТВЕРДЖЕНО

пост. Кабінету Міністрів України від 24.06. 2016 р. № 461

СПИСОК № 1

виробництв, робіт, професій, посад і показників на підземних роботах, на роботах з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці, зайнятості в яких повний робочий день дає право на пенсію за віком на пільгових умовах

XIX. ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я

Лікарі-рентгенологи, а також лікарі, зайняті у відділеннях інтервенційної радіології (рентгенохірургічний блок).

Молодші спеціалісти з медичною освітою рентгенівських відділень (кабінетів), а також молодші спеціалісти з медичною освітою, зайняті у відділеннях інтервенційної радіології (рентгенохірургічний блок).

{Абзац третій розділу XIX виключено на підставі Постанови КМ № 479 від 04.07.2017

ЗАТВЕРДЖЕНО

пост. Кабінету Міністрів України від 24.06. 2016 р. № 461

СПИСОК № 2

виробництв, робіт, професій, посад і показників на роботах із шкідливими і важкими умовами праці, зайнятості в яких повний робочий день дає право на пенсію за віком на пільгових умовах

XXIV. ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я ТА СОЦІАЛЬНА ДОПОМОГА

Медичні і фармацевтичні працівники, які заразилися під час виконання службових обов'язків вірусом імунодефіциту людини.

Молодші медичні сестри (санітарки-прибиральниці) патологоанатомічних бюро, центрів, відділень, прозекторських, моргів.

Працівники, зайняті в протичумних закладах.

Працівники, які безпосередньо обслуговують хворих:

у туберкульозних та інфекційних закладах, відділеннях, кабінетах – молодші спеціалісти з медичною освітою, молодші медичні сестри, молодші медичні сестри з догляду за хворими, сестри-господині;

у лепрозоріях – молодші спеціалісти з медичною освітою, молодші медичні сестри, молодші медичні сестри з догляду за хворими, сестри-господині;

у психіатричних (психоневрологічних) лікувально-профілактичних закладах (відділеннях), будинках дитини – молодші спеціалісти з медичною освітою, молодші медичні сестри, молодші медичні сестри з догляду за хворими, сестри-господині;

у підземних лікарнях, розташованих у відпрацьованих соляних шахтах:

– лікарі, молодші спеціалісти з медичною освітою, молодші медичні сестри, молодші медичні сестри з догляду за хворими, сестри-господині;

– робітники, які працюють під землею для підтримки в нормальному стані шахтних виробок лікарень;

в опікових і гнійних відділеннях – лікарі, молодші спеціалісти з медичною освітою, молодші медичні сестри, молодші медичні сестри з догляду за хворими, сестри-господині;

в онкологічних закладах (підрозділах), центрах, диспансерах:

– лікарі, молодші спеціалісти з медичною освітою, молодші медичні сестри, молодші медичні сестри з догляду за хворими, сестри-господині, зайняті у відділеннях і кабінетах хіміотерапії;

– молодші спеціалісти з медичною освітою, молодші медичні сестри, молодші медичні сестри з догляду за хворими, сестри-господині, зайняті у дитячих відділеннях;

у рентгенівських відділеннях (кабінетах) – молодші медичні сестри з догляду за хворими.

Витрати на охорону праці

Підприємства (незалежно від форми власності) або фізособи-підприємці, які використовують найману працю, мають витратити на охорону праці не менш ніж 0,5% фонду оплати праці за попередній період. Якщо ми говоримо про бюджетників, то суми таких витрат у них встановлюються у колективному договорі з урахуванням фінансових можливостей. Саме такі вимоги висуває ст. 19 Закону про охорону праці.

Які саме витрати роботодавця належать до витрат з охорони праці, визначає Перелік №994. Відповідно до нього, до витрат з охорони праці, зокрема, належать:

* приведення основних фондів у відповідність з вимогами нормативно-правових актів з охорони праці;

* усунення впливу на працівників небезпечних і шкідливих виробничих факторів, або приведення їх рівня на робочих місцях до вимог нормативно-правових актів з охорони праці;

* проведення атестації робочих місць;

* проведення навчання і перевірки знань з охорони праці;

* забезпечення працівників спеціальним одягом, спе-

ціальним взуттям або засобами індивідуального захисту відповідно до норм, передбачених законодавством, або до норм, визначених колективним договором;

* забезпечення працівників, зайнятих на роботах з важкими та шкідливими умовами праці, лікувально-профілактичним харчуванням, молоком або рівноцінними харчовими продуктами, а також газованою солоною водою;

* проведення попереднього (під час прийняття на роботу) та періодичних (протягом трудової діяльності) медичних оглядів працівників, зайнятих на важких роботах, роботах зі шкідливими чи небезпечними умовами праці або таких, де потрібен у професійному доборі щорічний обов'язковий медичний огляд осіб віком до 21 року.

Отже, зазначений перелік містить лише сім позицій, які належать до витрат з охорони праці. Він не містить, наприклад, витрат на питну воду, опалення та електроенергію. Адже питна вода – це передусім щоденна фізіологічна потреба людини, а заходи та засоби охорони праці мають вужу спрямованість, адже їхня мета зберегти життя, здоров'я і

працездатність людини саме у процесі трудової діяльності.

Перелік №994 не містить заохочень працівників за активну участь та ініціативу у здійсненні заходів щодо підвищення рівня безпеки та поліпшення умов праці.

Також звертаємо увагу, що Законом про охорону праці встановлено тільки мінімальну межу витрат на охорону праці. Конкретний розмір, за погодженням з профспілкою або з представником трудового колективу, встановлюється у колективному договорі. При цьому витрати на охорону праці визначаються за правилами бухгалтерії. Їхній розмір встановлюється за період, що дорівнює календарному року, з 1 січня по 31 грудня.

Показники фонду оплати праці, трудові перевіряючі можуть дізнатися з вашої статистичної звітності. Зокрема зі Звіту з праці.

Сторінку підготувала
Олена ЖУРАВЛЬОВА,

головний технічний інспектор праці Львівської
обласної професійної спілки працівників охорони
здоров'я України.